

ALBE VIDA KOVIĆ (1914, Subotica–1964, Zagreb)

Albe Vidaković je rođen 1914. godine, uoči Prvog svetskog rata, u Subotici. Završio je Gimnaziju, uporedo pohađajući Muzičku školu u rodnom gradu. Već kao dete pokazao je veliki dar za muziku svirajući violinu, a u kasnijem dobu i za teologiju i ovaj dualitet će na svojevrsan način obeležiti čitav njegov život i profesionalnu karijeru, jer je podjednako bio posvećen sveštenu pozivu i pozivu kompozitora i orguljaša, kao i muzičkoj edukaciji mladih, a naročito pisanju crkvene muzike, ali i pisanju o muzici. Kao mladić postaje učenik Bogoslovske škole u Subotici, Senti, Baču, ali i u Travniku u Bosni. Tokom školovanja na Bogosloviji, mladi Vidaković se istakao kao veliki poznavalac teološke i filozofske misli, ali i kao dobar pevač i orguljaš, te je redovno učestvovao na katoličkim bogoslužjenjima u Bogoslovskoj školi. Sve ovo će biti dobra priprema za odlazak na teološki odsek Bogoslovske fakulteta Sveučilišta u Zagrebu koji je sa uspehom završio, a tokom ovih studija je imao i časove muzike kod Franje Dugana i Matije Ivšića. Nakon ovog perioda, Vidaković je bio odabran u malu grupu sveštenika koje Biskup Budanović šalje na usavršavanje i dalje školovanje u inostranstvo i Vidaković dobija priliku da svoje studije crkvene muzike nastavi na samom izvoru, u Zavodu Svetog Jeronima u Rimu. Nakon završenih studija odlazi u Zagreb, gde dobija mesto u Nadbiskupiji, a njegova dela su privukla pažnju poznatih muzičara iz Kelna i Beča, a čak ga je i njegov profesor molio da ostane na Papskom institutu i podučava crkvenoj muzici, međutim, Vidaković je to odbio, vrativši se u svoju domovinu. Po povratku postaje i profesor na Hrvatskom muzičkom konzervatorijumu, gde predaje gregorijanski koral, istoriju muzike, harmoniju, kontrapunkt i orgulje. Postaje takođe i *Regens chori*, odnosno kapelnik Katedralne crkve u Zagrebu. Osniva takođe i dečji hor i preuzima dužnost glavnog urednika časopisa za crkvenu muziku *Sveta Cecilija*.

Po osnivanju Subotičke bogoslovske škole *Paulinum*, Vidaković je bio angažovan kao profesor muzike i kapelnik koji je bio zadužen za pripremanje hora i dirigovanje na nastupima mladih bogoslova.

Kompozitorska delatnost Albe Vidakovića obeležena je atmosferom koja tada vlada u katoličkoj crkvenoj muzici, koju je proglasom *Motu proprio* pokrenuo tadašnji Papa Pij X, koji se zalagao za sveobuhvatno prečišćavanje i redigovanje melodija i tekstova koji su bili u kanonskoj upotrebi na bogoslužjenjima u Katoličkoj crkvi. Albe je sa oduševljenjem prihvatio ovu inicijativu Pape Pija X i započeo je jedan sveobuhvatni rad na reformi katoličke crkvene muzike, kroz proučavanje dela starih italijanskih i flamanskih majstora kompozicije, pisanje o kompozitorima i njihovim delima, rad na nekoj vrsti pedagoške literature o gregorijanskom pojanju, polifoniji, kompoziciji, liturgijskoj praksi, objavljivanje tih stručnih tekstova u naučnim časopisima i zbornicima za crkvenu muziku, aktivno učestvovanje na međunarodnim skupovima stručnjaka za crkvenu muziku, radu na pripremanju horskih ansambala i učestvovanju sa njima na bogoslužjenjima i drugim delatnostima. Vidaković je još od ranog detinjstva dobijao pouke u muzici, međutim, njegovo ozbiljno proučavanje muzike došlo je tek sa časovima kod kompozitora Franje Dugana u Zagrebu, a kasnije, još ozbiljnije, na Institutu za crkvenu muziku *Svetog Jeronima* u Rimu, gde su mu predavali polifoniju, paleografiju, gregorijaniku i orgulje vrhunski stručnjaci, između ostalih – Rafaele Kazimiri, Gregorio Maria Sunjol i Lićinio Refiçi. Vidaković je kasnije isticao da je najveći uticaj na njega izvršio Refiçi, koji je i sam bio sveštenik i kompozitor i koji je u sebi, kao i Vidaković, spajao

teologiju sa muzikom i smatrao muziku kao žrtvu koju treba prineti Bogu kako bi Mu se vratilo ono što je On podario.

Koliko je Albe Vidaković dobro i na pravi način razumeo relevantnost i kvalitet crkvene muzike može da posvedoči ovaj odlomak iz njegovog stručnog teksta *Preporod liturgijske glazbe prigodom četrdesetogodišnjice – Motu propria*, Pape Pia X, koji je objavljen u časopisu *Sveta Cecilija: Često ćemo susresti ljude, pa i same stručne glazbenike, koji misle da je duhovna ili crkvena glazba sve ono što je komponirano na kakvi sveti tekst uzet iz Svetog pisma, ili iz koje druge crkvene knjige. To je potpuno krivo. Da bi se jedna skladba mogla nazvati duhovnom ili crkvenom, mora u sebi, u svojoj melodici, ritmici i harmoniji biti vjerni odraz sadržaja teksta. Dakle, na sveti tekst, sveta glazba. Skladba mora biti odraz duboke, iskrene i proživljene vjere, daleko od svake profanosti, bilo po motivu, bilo po obradi... Slušalac mora osjetiti i u glazbi onu razliku između načina izražavanja svagdašnjih doživljaja, od onih koji se odnose na misao, osjećaj i čuvstva izraženih u čast ili iz poštovanja prema Stvoritelju. Zato Crkva sa tolikom energijom i strogošću znade nastupiti u obranu svetosti liturgije...*

Vidaković je, pored crkvene muzike, komponovao i narodne pesme, sa velikim udelom uticaja vojvođanskog folklor, ali i jednostavnosti koja opet proističe iz gregorijanskog pevanja, gde svaka reč nalazi svoj odraz u tonovima koji su melodijski i ritmički veoma skladno raspoređeni. Govoreći o narodnoj muzici i o tome da kompozitor ne sme biti daleko od naroda iz koga je potekao, Vidaković ističe da muzičari treba da služe svom narodu i da će narod prepoznati upravo sebe, miris svoje zemlje, boli i radosti života i ona će mu prirasti za srce. Narodnu muziku, koju je mogao čuti širom Hrvatske, ali i u samoj Subotici i okolnim selima, Vidaković je koristio u sakupljenim zbirkama liturgijskih pesmarica. A sav svoj život i rad je posvetio hrvatskoj crkvenoj muzici, njenom promovisanju, uređivanju, ali i odbrani i čuvanju za buduće generacije.

Pred kraj života, 1964. godine, ispunila mu se želja da osnuje preko potrebnu instituciju *Institut za crkvenu glazbu* u Zagrebu.

Umro je u istoj godini, po osnivanju pomenutog Instituta. Na sahrani se okupilo mnoštvo poštovalaca njegovog lika i dela, a nekoliko prigodnih reči o njegovom delu rekao je dr Bonaventura, istakavši: *Maestro Albe bio je nadasve svećenik. U njemu se umjetnik nije borio sa svećenikom. On je intuitivno osjećao i teorijski zastupao, a i u životu ostvarivao, uvjerenje da se muzika i religija po svojoj naravi spajaju. Najljepši vanjski izraz religioznosti je pjesma. Najjače poticaje muzici daje religija. Vidaković zato svojim umjetničkim talentom udvostručava svoje svećeničke mogućnosti, a svoju svećeničku službu Bogu ostvaruje kroz svoj umjetnički rad. I kada bismo ga danas upitali da nam iz groba odgovori gdje je bilo njegovo srce, on bi nam na to posve sigurno odgovorio: S kora na oltaru. Uspomenu na Albu Vidakovića čuva preko četrdeset godina svog postojanja subotički katedralni zbor koji nosi njegovo ime, a kojim rukovodi muzikolog i orguljaš Miroslav Stantić, kao i postojanje više od pola veka Instituta za crkvenu glazbu Katoličkog bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, koje takođe nosi njegovo ime.*

Muzički primeri:

Albe Vidaković: Staroslavenska misa, III stav [*Gospodi pomiluj*](#), Akademski zbor *Palma* (Mario Penzar – orgulje, Ankica Juričić – dirigent);

Albe Vidaković: Missae Caeciliana, [*Agnus Dei*](#), Katedralni zbor Požega (Ana Tici, sopran; Krešimir Klarić, orgulje; Mario Večerić, dirigent), Rimo-katolička katedralna crkva Sv. Tereze Avilske u Požegi (Republika Hrvatska).